

Bloeyendael bulletin



MAART 2023

2023...!

Takken slepen

De kers

Hanami Matsuri

Dirigent op de bok

Het Beheerplan

Waar blijft ons groene afval?

Buren: Sandwijkstraat



2023 ...!

Vóóruit kijken. Ik wens u het aller-mooiste toe voor dit nieuwe jaar!

- Maar blik ook even terug en lees het bijgevoegde jaarverslag over het afgelopen jaar, en u bent weer helemaal bij betreffende Bloeyendael in 2022.

Veranderingen die dít jaar gaan komen, in het park;

- De in 2022 ontwikkelde nieuwe borden en vitrines worden het komende kwartaal geplaatst. Gefinancierd door de Gemeente Utrecht. Dank daarvoor!

- Een stuk pad langs de Biltse Grift dat regelmatig (ook deze winter weer) onder water loopt, gaat door de gemeente opgehoogd worden. Iets minder natte voeten dus.

Veranderingen die dít jaar gaan komen, om ons heen;

- Het 'ENECO Terrein', naast het park, aan de Offerhausweg, krijgt een grote warmtebuffer (een warmwater reservoir van 16 x 16 meter..) en wordt opnieuw ingericht. Bloeyendael praat en denkt mee, en gaat waarschijnlijk het

beheer en onderhoud doen van dit stukje groen, dat dan onderdeel van het park wordt. De bouw is begonnen.

- En dat rare, brede, 'nergens' naartoe lopende stuk Archimedeslaan in ons Park wordt opnieuw ingericht, als fietsstraat ('auto te gast') met een mooi wandelpad ernaast. Bloeyendael werkt met de gemeente samen voor de detaillering en exacte inrichting; met onze wensen en eisen wordt gerekend. De start is voorzien voor het 3e kwartaal van dit jaar.

Nieuwe vrijwilligers bij Bloeyendael;

- Mirjam Vis is onze nieuwe vrijwilligers coördinator, opvolger van Frits Backer. Lees het interview met haar. Welkom Mirjam, en bedankt Frits!!

- En een oude bekende, Paul Brassé, is nu deel van de educatie groep. Hij volgt Heleen de Rijke op, en samen met Jacqueline Kusters zal hij onze educatie activiteiten in 2023 uitwerken en (doen) uitvoeren. Welkom terug Paul, en dank Heleen!

De toekomst, dichtbij;

- Komt er nog vorst? Zal het warm en droog worden, of koel en nat?

- Zullen er voldoende vrijwilligers komen werken in het park? De start (het takkenslepen in januari) was veelbelovend. Blijf betrokken, kom, en vraag eens een bekende om met je mee te gaan!

2023: we hopen op een mooi vervolg van het jaar; voor de natuur, voor u!

Piet van Ommeren, voorzitter

REDACTIE

Paul van Niekerk en Jan Heijmans

FOTOGRAFIE

Paul Brassé, Jan Heijmans en Paul van Niekerk

VORMGEVING

KM Grafisch Werk, Utrecht

DRUK

Kopijwinkel, Utrecht

LOGO

Illustratie Dick Bruna © copyright Mercis bv, 1991

Takken slepen



Het Bloeyendaeljaar begint voor de vrijwilligers met het takken slepen, half januari. Veel wilgen worden dan geknot, niet allemaal de vogels hebben inspraak. Ook andere bomen en struiken die te onstuimig groeien of topzwaar zijn, worden tot de orde geroepen. Dat doen de mensen van de Gemeente, met hun luidruchtige kettingzagen. De vrijwilligers slepen de takken naar de weg. Boer Dirk met zijn paard en wagen haalt ze op. De beste wilgentakken dienen als reparatie van de takkenril aan de Galileilaan. De rest gaat naar de versnipperaar. De

houtsnippers worden door de tuinders van ATV gebruikt. Er blijft nog veel 'kromhout' over, de compostverwerking van Agterberg is er blij mee. Er was een flinke opkomst van vrijwilligers dit jaar. Het geheel staat steeds onder de bezielende leiding van beheerder Hans Schriever. Om de werkers van de nodige brandstof te voorzien kregen zij naast de koffie met koek een heerlijke lunch geserveerd, ook weer door vrijwilligers klaar gemaakt. Met soep uit het Bloeyendaels receptenboek.

Jan Heijmans



De kers

In Bloeyendael zijn zowel de zoete kers (*Prunus avium*) als de vogelkers (*Prunus padus*) aanwezig. Allebei zijn ze van oorsprong inheems. De zoete kers is in Nederland in het wild aanwezig in voornamelijk beukenbossen (Zuid-Limburg, Oost- en Midden-Nederland). De vogelkers tref je ook in bossen aan, en daarnaast zie je de soort ook in houtwallen, heggen, afgravingen (kiezelgroeven) en in de zeeduinen.

De kersen zijn (in het westelijk gedeelte van het park) te vinden in de bosrand links, als je vanuit het paviljoen richting de akker loopt. En als je het pad langs de heemtuin richting Waterlinieweg loopt (kijk ook naar de Offerhausweg!), en dan linksaf slaat richting de nieuwe poel.

De vogelkers wordt 6-9 meter hoog; de zoete kers wel 15 meter. De zoete kers houdt van tamelijk veel licht; de vogelkers daarentegen is een halfschaduw soort en staat altijd enigszins beschut. De bloemen van de kers hebben zowel mannelijke als vrouwelijke geslachtsorganen. Ze verschijnen tegelijk met de bladeren. De lange tros staat eerst rechtop, maar gaat later overhangen. De bloemen zijn 1-2 cm; die van de zoete kers kunnen wel tot 20 meeldraden bevatten. De witte bloe-



men van de vogelkers verspreiden een weeë amandelgeur. De zaden van de kers zijn zeer kortlevend (korter dan 1 jaar). We kennen ook de Amerikaanse vogelkers (een exoot). Een belangrijk verschil tussen de twee bomen is dat de bladeren van de Amerikaanse vogelkers glanzend en leerachtig zijn en die van de vogelkers niet. Aan de bladsteel van de bladeren van de vogelkers zijn twee honingklieren te vinden: mieren, kevers en bijen komen daar op af.

De kers produceert steenvruchten. De ronde rode vruchten van de zoete kers hangen in paren, en zijn vaak bitter. De zwarte bessen van de vogelkers (ook bitter) zijn, zoals de naam al verdraagt, alleen eetbaar voor vogels. Toch worden de kersen van beide soorten ook wel gebruikt voor likeuren en als smaakmaker bij de fabricage van brandewijn en wijn. De bloeitijd van de kers is vanaf midden april tot de eerste helft van mei. De bomen die in Bloeyendael



staan, zijn dan opvallende verschijningen in de bosranden. Ik las in een van de naslagwerken dat ‘weinig bomen in schoonheid kunnen wedijveren met een bloeiende kers’: komt dat zien!

Ineke Blijleven

Hanami Matsuri

Hoewel het buiten nog flink koud kan zijn, laten de eerste bloemen zien dat de lente nu toch echt begonnen is. In de antieke wereld waren bloemen het symbool van de lente; ze werden gezien als kinderen van het licht. Ook in de Bijbelse symboliek speelden bloemen een belangrijke rol, maar hier symboliseerden ze de vergankelijkheid. De graven uit het vroege christendom bevonden zich dan ook vaak in het midden van een tuin, versierd met verse bloemen.

Ook bomen dragen bloemen en van hen bloeien er weinig zo mooi als de kers. In het Europese volksgeloof was de kers een vruchtbaarheidssymbool. Zo werd in Duitsland nog in het begin van de twintigste eeuw een onvruchtbare koe om een kersenboom geleid. Maar nergens heeft de kersenbloesem zoveel symboliek als in Japan. In Japan is de bloei van de kers één van de belangrijkste gebeurtenissen van het jaar. De Japanners geloven dat de bloesems zijn gemaakt door

de goden en godinnen om de zon aan te trekken. De kers staat er dan ook in hoog aanzien en de kersenbloesem (‘sakura’) staat er symbool voor de lente, schoonheid, vruchtbaarheid, liefde en vooral een nieuw begin.

Ieder voorjaar als de kersenbloesem bloeit, wordt in Japan het feest *Hanami Matsuri*, oftewel het Kersenbloesemfeest gevierd. Oorspronkelijk was Hanami een tijd voor boeddhisten om te mediteren over de natuur van het leven, maar na verloop van tijd werd het meer een groot volksfeest. Vergelijkbaar met Koningsdag bij ons. Gezinnen, families en groepen vrienden trekken naar de parken en bossen en verzamelen zich ieder onder een ‘eigen’ boom waar ze tot laat in de avond eten, drinken, zingen en gedichten voordragen. De bomen hangen vol papieren lampions en weer of geen weer, iedereen is aanwezig. Zelfs de gerechtjes zijn in stijl bereid met Sakurabloesem en Sakurahoning.

Omdat de bloesem zo kort bloeit, staat deze in Japan ook symbool voor vergankelijkheid en menselijke sterfte. Het menselijk leven is armzalig en de kunst is om dit te accepteren. Waar wij schoonheid vinden in perfectie en eeuwigheid, ziet men in Japan schoonheid in vergankelijkheid, imperfectie en melancholie. Het motto van de kers is dan ook: ‘het leven is een kom met kersen - eet ze op en geniet ervan!’

Christien Hidding



Een dirigent op de bok

Onze nieuwe *vrijwilligerscoördinator* voegt alleen al door haar komst iets belangrijks toe aan het vrijwilligersbestand. Als dertiger brengt ze in ieder geval de gemiddelde leeftijd naar beneden. *Mirjam Vis* werd in Den Haag geboren, studeerde in Utrecht Technische Bedrijfskunde en ze woont nu “randje Lombok”. Samen met Jacks, een negenjarige Jack Russel en Boris de kater.

Na haar afstuderen woonde ze een jaar of zes in Amsterdam en sinds 2018 is ze weer in de Domstad neergestreken. Ze werkt al een jaar of tien als “programma-manager”. Eerst in loondienst en de laatste vier jaar als zelfstandig ondernemer. Zelfstandig opereren in deze branche levert een duidelijker afgebakende taak en verantwoordelijkheid op, dat geeft haar rust.

Wat doet een programma-manager? In het geval van Mirjam betekent het dat ze werkt in de “gebouwde omgeving” of in de infrastructuur. Ze heeft voor BAM gewerkt en werkt nu samen met onder andere het CROW kennisinstituut en Rijkswaterstaat. Het is haar taak om alle onderdelen van een bedrijf dat aan een bepaald project werkt, op de juiste manier met elkaar te laten samenwerken. Hoe kan de afstemming verbeteren, hoe deel je de aanwezige kennis. Ze organiseert, neemt hindernissen weg en

overlegt veel met betrokkenen. Ze is als een dirigent op de bok. Haar studie stelt haar in staat om het veelal technisch jargon te volgen en anders weet ze wel aan wie ze om nadere informatie moet vragen. Mirjam kan bouwtekeningen lezen, maar is geen architect of aannemer. “Ik bouw niks zelf, behalve in mijn huis” Ze laat de meterkast zien die in de afbouw-fase zit en het plafond dat vraagt om een lampophanging.

Mirjam opereert in een echte mannenwereld. Als vrouw is ze een op de honderd. Veel van die mannen zijn al snel 10 tot 20 jaar ouder. Maar ze heeft haar weg wel gevonden. Ze doet het goed, want ze wordt vaak weer terug gevraagd.

Haar werkweek omvat in principe drie dagen, maar als het eropaan komt, groeit het soms aan tot vier of vijf dagen. Daarnaast is ze druk bezig, aan de Open Universiteit, met een studie Psychologie. Omdat ze mensen beter wil leren begrijpen. “Waarom doen ze niet wat ik verwacht of doen ze meer dan ik verwacht?” Werken en studeren, het vraagt doorzettingsvermogen en discipline. “Dat heb ik wel in huis”.

Hoe komt een bezige bij als jij bij Bloeyendael terecht? “Ik wilde naast mijn werk dat uiteindelijk altijd om winst en verliesrekeningen draait, ook iets heel anders doen. Ik ben graag buiten. De covid-periode heeft bijgedragen

aan deze wens. Ik zat hele dagen achter mijn laptop en af en toe be kroop mij een gevoel van zinloosheid. Via de vacaturebank voor vrijwilligers kwam ik de functie van vrijwilligerscoördinator op het spoor". Met vrijwilligers heeft ze ervaring. Zo werkte Mirjam in 2016 voor sos Kinderdorpen in Roemenië. En in 2018 enige tijd in Port Elizabeth, Zuid-Afrika, bij een project voor mensen met verslavingsproblemen.

En nu dus Bloeyendaal. Ze heeft geen groene handen. Haar stadstuintje wacht al jaren op een goed doortimmerd tuinplan. "Ik doe maar wat". Maar ze is leergierig. Ze heeft intussen al ontdekt dat ze van de vrijwilligers van het park veel kan opsteken. Haar eerste indrukken van het park, dat ze tot voor kort alleen van naam kende, zijn erg positief. En hetzelfde kan gezegd worden van de vrijwilligers die ze ontmoet heeft. "Stuk voor stuk interessante mensen met veel inzet en hart voor het park". Mirjam hoopt haar bijdrage te kunnen leveren.



Te beginnen met het uitbreiden van het aantal actieve vrijwilligers en het inventariseren van de activiteiten die er momenteel lopen. Wat gaat goed, wat kan beter? Zelf zal ze ook geregeld de handen uit de mouwen komen steken op de vrijwilligersdagen. En regelmatig een rondje lopen met Jacks, aangelijnd dat wel.

Jan Heijmans



Het beheerplan

Toen ik hier vorig jaar als beheerder begon was ik onder de indruk van alle kennis van mijn collega Hans Schriever. Als je met hem praat hoor je meer dan twintig jaar ervaring in Bloeyendael. Ik leerde zo van hem dat er in het beheer bij elk onderdeel heel veel afhankelijkheden zijn, waardoor het niet eenvoudig is de juiste keuzes te maken.

Om dit in korte tijd te beheersen en beheren, moest ik alles zo gestructureerd en zo simpel mogelijk opschrijven. Alle vragen die ik daarna nog had kon ik gemakkelijk aanvullen met de bergen informatie die ik online kon vinden, en uit de gesprekken met vrijwilligers, gemeente, waterschap en aannemers.

Daarna was het een kleine stap om van die informatie een beheerplan te maken. Wat daarin vastligt is de **basis**, zoals de bodem en het landschap, er zijn **doelen** waar we ons aan vast willen houden, er zijn **ontwikkelingen**, zoals klimaat en overheidsbeleid, die voor verandering zullen zorgen. En er is een **aanpak**, waar we beschrijven hoe we het park op dit moment het beste beheren.

Dat het beheerplan nu is vastgelegd betekent niet dat het vaststaat. We blijven openstaan voor nieuwe inzichten en omstandigheden, om te zorgen dat we



de best mogelijke aanpak blijven houden.

Daarmee is het nu méér geworden dan een praktische handleiding voor de beheerders. Het helpt ook in het uitleggen van onze doelen en aanpak aan onze partners, vrijwilligers, donateurs en andere geïnteresseerden. Daarnaast wordt het beheerplan nu als inspiratie gebruikt door andere parken die hun ecologisch beheer ook op een toegankelijke manier willen vastleggen in een plan.

Goed beheer blijft door alle afhankelijkheden een complexe afweging. Daarom is het goed om jezelf bij alle doelen, ontwikkelingen en aanpak af te vragen waarom we het zo willen en waarom we het zo doen. Waarom hooien we bijvoorbeeld twee keer per jaar? En waarom zijn we vorig jaar begonnen met het maaien van de oeverplanten?

Dat kun je lezen op bloeyendael.nl/beheerplan-2023/.

Daniel van Heusden

Waar blijft ons groene afval?



We ontmoeten Tom van Rooijen, uitvoerder bij de firma Agterberg. Agterberg is het bedrijf dat het groene afval van Bloeyendael verwerkt: de takken in de winter, het hooi in de zomer, enz. En dat niet alleen, ze verwerken al het groene afval van de stad Utrecht.

Op hun locatie aan de Laan van Maarschalkerweerd wordt het afval verzameld. Zo ook het afval van Bloeyendael. Onze bekende boer Dirk vervoert het met paard en wagen naar de Archimedeslaan, Agterberg haalt het daar op en brengt het naar de verwerkingslocatie. Grote vrachtwagens rijden daar het terrein op. Het verzamelde groen wordt op een grote hoop gedeponeerd om verwerkt te worden.

Daar ligt het dan een half jaar. Binnen dat halve jaar verteert het tot com-

post. Dat gaat helemaal vanzelf en dus vrij snel. Het enige hulpmiddel is dat er vanaf de grond lucht in wordt geblazen. Lucht is belangrijk. Daarom wordt de hoop binnen dat halve jaar nog wel een keer of vier omgegooid.

Ondertussen gaat het broeien. Dat moet ook voor de verwerking. Om tot een volledige verwerking te komen moet de temperatuur tot minimaal 65 °C oplopen. Terwijl het tijdens ons bezoek buiten vriest, voelt de hoop aangenaam warm aan. Wanneer het omgegooid wordt, slaat er een flinke damp van af.

Als het groen gecomposteerd is, is dat nog geen eindproduct. Eerst wordt het gezeefd. Daarbij wordt het plastic er uit geblazen en metaal wordt er met een magneet uit getild. De nog resterende grovere takken worden er uit gezeefd en gaan terug op de afvalhoop voor een nieuwe verwerkingsronde.

Na het zeven is de compost gereed als basisproduct voor verder gebruik. Voor bomengrond wordt zand toegevoegd. Voor bemesting of champignon-aarde, worden specifieke mineralen toegevoegd.

Tom is trots op dit recycling proces. Al het groene afval van Utrecht wordt weer in de regio gebruikt, het gebruik dus van 'gebiedseigen grond'. Alles gaat op, alles wordt hergebruikt!

Paul van Niekerk



Iets verderop dan Bloeyendael maar aan de Utrechtseweg, staat een opvallend gebouw met een roze gevel. Wij zijn nieuwsgierig waarom. We gaan op bezoek bij Lars Tempelman, een van de langstzittende huidige bewoners. Lars vertelt: de kleur is er destijds door de krakers opgeverfd, om op te vallen en om iets van hun dwarsheid te laten zien. Maar de kleur roze is gewoon toevallig.

Sandwijkstra was een buitenhuis uit de 18e eeuw, vergelijkbaar met buitenhuis Bloeyendael destijds. In 1967 kwam de grond in bezit van de Universiteit van Utrecht met de bedoeling daar de botanische tuinen te vestigen. De aanleg van de A28 doorkruiste dat plan letterlijk en daarna verslofte het pand. Een aantal mooiere delen van het interieur werd zelfs gestolen. Er werd tenslotte zelfs een sloopvergunning aangevraagd.

In 1980 wordt het gebouw gekraakt

en door de krakers opnieuw bewoonbaar gemaakt. In feite is dat de redding van het historische pand. Na omzwervingen is het landgoed in eigendom gekomen van Utrechts Landschap en wordt het pand in erfpacht verhuurd aan Stadsherstel. Er wonen nu ongeveer 20 mensen die nog steeds van alles delen en veel samendoen. Elke maand is er een 'werkdag' om het pand en de omgeving te onderhouden.

Rondom ligt het landgoed Sandwijkstra, een prachtig stuk beschermd natuur. De Engelse landschapsstijl uit de 18e eeuw is nog goed te herkennen in de bochtige paden en de boompertjes afgewisseld met grasvelden. En ook in de exotische bomen. Nog steeds staan er een Sequoia en een Ginkgo. De oudste bomen dateren van rond 1750. Op een schuur hangt een doorsnede van een omgewaaide eik waarop de jaarringen vanaf 1750 zijn te zien. Het landgoed is beschermd gebied en herbergt een rijke dierenpopulatie zoals bijvoor-



beeld de houtsnip. In het voorjaar zijn er vaak ringslangen te zien. Het gebied is een belangrijk onderdeel van de ecologische verbinding tussen het Kromme Rijngebied en het Vechtplassengebied. Net zoals bij Bloeyendael is ook hier een actieve groep vrijwilligers wekelijks in de weer voor het kleinere onderhoud.

Sandwijkstraat grenst aan het oude Helsingterrein. Er zijn plannen om daar een kleine, luxe woonwijk te bouwen, maar er is veel discussie over de inrichting. De bewoners houden de ont-



wikkelingen goed in de gaten en als het nodig is komt het oude actieverleden weer tot leven!

Paul van Niekerk

ACTIVITEITEN VOORJAAR 2023

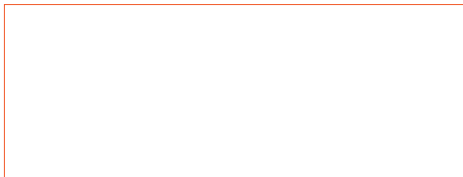
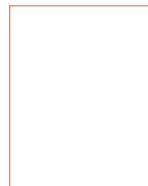
ACTIVITEIT	DATUM	TIJD
Slangenbroeihoop afbreken/opbouwen	Zaterdag 25 maart	10.00 – 15.00
Klussendag (berenklauw en duizendknoop weghalen, borden poetsen)	Zaterdag 15 april	10.00 – 16.00
OPEN ZONDAG*	Zondag 16 april	13.00 – 17.00
OPEN HUIS en HEEMTUIN	Dinsdag 2 mei	12.00 – 14.00
OPEN ZONDAG	Zondag 7 mei	13.00 – 17.00
Combi-wandeling Fort/Bloeyendael i.s.m. Gilde Utrecht	Zaterdag 13 mei	13.00 – 16.00
OPEN ZONDAG	Zondag 21 mei	13.00 – 17.00
Combi-wandeling Fort/Bloeyendael i.s.m. Gilde Utrecht	Zaterdag 3 juni	13.00 – 16.00
OPEN HUIS en HEEMTUIN	Dinsdag 6 juni	12.00 – 14.00
OPEN ZONDAG	Zondag 11 juni	13.00 – 17.00
OPEN ZONDAG	Zondag 25 juni	13.00 – 17.00
OPEN HUIS en HEEMTUIN	Dinsdag 6 juli	12.00 – 14.00
OPEN ZONDAG	Zondag 9 juli	13.00 – 17.00

* Op de open-zondagen worden er themawandelingen aangeboden. Deze sluiten zoveel mogelijk aan bij het seizoen en starten om 14.00 uur. Er zijn max. 7 deelnemers per rondleiding.



Natuurpark

Bloeyendael



Stichting Bloeyendael

Archimedeslaan 1

3584 BA Utrecht

www.bloeyendael.nl

NL74 INGB 0003 4466 50

Tel. 06 4500 5700